

קובץ

האור לחיים

שנה
שישית

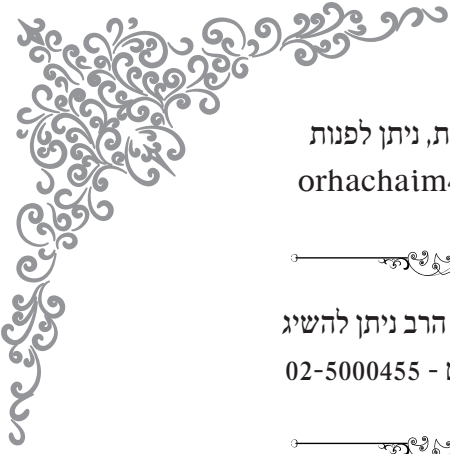
מאמרים ושיחות
מזן ראש הישיבה
הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת משפטים תשפ"ג

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	י-ם
18:42	18:04	* 17:12	ת"א
18:38	18:01	17:09	חיפה
18:39	18:01	17:09	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 16:52

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',
יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com
02-5380014   02-5000455 או בטלפון:
052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת משפטים תשפ"ג

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אהריד" - חומש שמות

1 ..... צדקה תציל ממוות

פניני אור החיים הקדוש:

9 ..... הרווח הגדול של נותן הצדקה

פרשה למעשה:

14 ..... לשלוח כמה שיותר חבילות

16 ..... מתן בסתר

18 ..... רגישות והתחשבות בזולת

צדקה תציל ממוות

מן הכבוד. היכן בחר לשבת? במקום שבו נמצאים העניים, ואמר: "כאן מקומי, שהלא הקב"ה אוהב מאוד את העניים, אף על פי שעשה אותם כך".

רבי אליהו מאריך בעניין בספרו, ומבאר, כי ישנם בני אדם שחושבים: אם הקב"ה עשה אותנו עניים, אות היא כי אינו אוהב אותנו, שאם לא כן מדוע לא נתן לנו די צורכנו בכבוד? התשובה היא, שיש לקב"ה חשבונות שמים שאין לנו הבנה בהם, אבל אין ספק שהקב"ה אוהב את העניים, עד כדי כך

שהוא אפטרופוס של העניים!

אם פָּסַף תִּלְוָה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ; (שמות כב, כד).

רבותינו לומדים מפסוק זה, כי מצוה להלוות כסף לעני הזקוק לכך, ובוזה

מקיימים מצות צדקה באופן מהודר.

"נפש של עני היתה

מפרכת לצאת

מן הרעב, ונתת לו

פרנסה, והחיית אותו,

חייך שאני מחזיר לך

נפש תחת נפש"

הגאון החסיד רבי אליהו הכהן זצ"ל, היה תלמיד חכם גדול ועניו במיוחד שחיבר ספרים רבים, ביניהם הספרים "שבת מוסר" ו"מדרש תלפיות", וכן "מעיל צדקה" ספר רב היקף על ענייני צדקה.

רבי אליהו היה גאון גדול, אולם היה משפיל את עצמו ולא היה מוכן לשבת במקום שיש בו כבוד, אלא היה בורח

מן הרעב, ונתת לו פרנסה והחיית אותו, חייד שאני מחזיר לך נפש תחת נפש. למחר בנך או בתך באין לידי חולי ולידי מיתה, ואזכור אני להם את המצוה שעשית עם העני, ומציל אני אותם מן המיתה, הוי 'וּגְמְלוּ יְשָׁלֵם לּוֹ', שאני משלם לך נפש תחת נפש".

אל תחשוב שאתה מפסיד מכך שאתה נותן לדל. נתת מאה שקלים לצדקה, אתה הושב שנחסר לך, ואינך יודע כמה קיבלת על ידי זה, וכמה הקב"ה מכין לך. חכה קצת, התאזר בסבלנות, ובמקרים רבים תוכל לראות כמה הרווחת בזכות הצדקה.

ומה תקבל? שמא תאמר נתתי פרוטה לעני, ואקבל כנגד זה פרוטה מהקב"ה, באים רבותינו ואומרים: אתה נתת פרוטה לעני והחיית נפשו, הקב"ה לא

התורה מלמדת אותנו לדאוג לעניים באופנים שונים, זאת משום שהקב"ה אוהב את העניים ודואג להם. לפיכך, מי שנותן משלו לעני, הקב"ה משלם לו בכפל כפלים.

שלמה המלך אומר במשלי (יט, יז): "מַלְוֵה ה' חוֹנֵן דָּל וּגְמְלוֹ יְשָׁלֵם לּוֹ". מהי זכותו של החונן דל? עד כמה מרוויח מי שנותן צדקה? אומר הקב"ה: תחנן את הדל, עשה חסד עם העני, ונמצא כאילו אתה נותן לי הלוואה, ותדע לך, שלי - לקב"ה - מותר לשלם ריבית ריבית ממהלוואה שאתה נותן.

זה לשון המדרש (תנחומא משפטים טו): "מהו 'וּגְמְלוֹ יְשָׁלֵם לּוֹ'? יכול נותן פרוטה לעני, הקדוש ברוך הוא משלם לו? אלא אמר הקדוש ברוך הוא: "נפשו של עני היתה מפרכסת לצאת

להצלחת

בנימין בן אסתר

תמה ראובן: "מה זה משנה מכיר או לא, הוא ודאי נראה אדם נוקק, עני וסומא".

"אף על פי כן", התעקש זבולון, "אינני מכירו, ופטור אני מלתת".

המשיכו השנים בדרכם ושוב ירדו לפוש מעמל הדרך. והנה ניגש אליהם אדם, נתן להם שלום, ושאלם למטרת נסיעתם.

"נוסעים אנו למטרות סחורה", ענו לו. צחק אותו אדם, ופתאום התהפך ונגלה אליהם כמלאך המוות. "הגיע זמנכם", הודיע להם.

נבהלו הסוחרים, נפלו על פניהם והחלו לבכות.

ניגש מלאך המוות אל ראובן, הקימו על רגליו ואמר לו: "אתה הקדמת ונתת צדקה, 'וְהַלֵּךְ לְפָנַי צְדָקָה' (ישעיהו נח, ח). ומה אעשה לך, הלא 'צְדָקָה תִּצְלֵל מִמּוֹת' (משלי י, ב), ואין לי רשות ליטול את נשמתך, ולא עוד אלא מודיעים לי משמים, שהיית צריך להיפטר מן העולם, אבל הוסיפו לך עוד חמישים

יתן לך פרוטה, אלא "חייך שאני מחזיר לך נפש תחת נפש". אם יום אחד יחלה הוא או בנו, ויצטרכו שבורא עולם יחיה אותם, כי הרופאים אומרים שאין כבר מה לעשות - הקב"ה יאמר: תחיו אותו, כי הוא החיה את העני כשנתן לו פרוטה.

בספר הנ"ל, "מעיל צדקה" (סימן תלח), מובא מעשה בראובן שעמד לצאת לדרך בעגלה כדי לסחור בעיר אחרת. פגש אותו זבולון וביקש להצטרף למסע, שכן גם הוא נוסע לאותה מטרה.

"בחפץ לב", הזמין אותו בעל העגלה לעלות, והם יצאו לדרכם.

באחת העצירות בדרך בא לקראתם הלך עני סומא, וביקש מהם שיחוסו עליו, ויתנו לו צדקה.

הוציא ראובן מטבע מצרורו ונתן לעני הסומא, וביקש מידידו שיתן גם הוא. אמר לו זבולון: "אגיד לך את האמת, אינני מכירו, וכי למה אתן לו?".

להודיע זאת!".

שאל על כך מלאך המוות, ומן השמים צוהו לומר לזבולון: "כיון שקיבלת על עצמך ללכת ולהודיע את מעשיו של הקב"ה, ניתנו לך עוד מספר שנות חיים. לך ופרסם בעולם מה רב כוחה של הצדקה, וכיצד יכולה היא להציל אדם ממוות ברגע האחרון ממש!".

לפנינו מעשה נוסף על צדקה שהצילה את נותנה ממוות כמעט ודאי:

היה זה לפני מספר שנים. לאחר שערכתני ברית בירושלים, ניגש אלי אדם שהציג עצמו בתור מהנדס בחברת התעופה "אל על", ואמר בהתרגשות שהוא חייב לספר לי סיפור שקרה עמו:

יום אחד במהלך עבודתו הוא היה צמא, ניגש לקיוסק הקרוב כדי לקנות פחית שתייה בחמישה שקלים, שילם למוכר במטבע של עשרה שקלים וקיבל עודף של חמישה שקלים.

לפתע צדה עינו קופת צדקה שעמדה

שנות חיים! [חמישים בגימטריא קטנה סומא]".

שמע זאת זבולון, וקיוה לקבל אף הוא חנינה.

אמר לו מלאך המוות: "הנה הגיע זמנך, והריני לוקח את נשמתך".

התחיל האיש לבכות, אמר לו: "אני וחברי באנו יחד, הוא יחזור לביתנו, ואני לא אחזור?".

"מדוע תשאל כך? והרי הוא נתן צדקה ואתה לא נתת".

"אם כן מוכן אני לתת צדקה עכשיו..." אמר בשברון לב.

אמר לו מלאך המוות: "אדם יוצא עם ספינה רצוצה ושבורה ורוצה לתקן אותה בתוך הים!? אתה נמצא כבר בתוך הים הסוער, מה תועיל לך כעת מצות צדקה? היה עליך לתת קודם!"

"אם כך הוא הדבר", אמר זבולון למלאך המוות, "אבקש ממך, אנא, תן לי להודיע גבורתו של מקום. רוצה אני לספר לבני אדם, שידעו מה רב כוחה של מצות הצדקה, תן לי לחיות כדי

קראתי סיפור מרטיט על צדיק ירושלמי שהיה קדוש ועניו והיה גומל חסד בגופו, אוסף סכומי כסף ומחלקם לעניים, ומנהגו היה לבקש מאנשים סכום מסוים לצדקה.

יום אחד הלכו בשכונת גאולה שני אברכים, והנה אותה גבאי צדקה ניגש אליהם, ואמר להם: "טוב שפגשתי בכם, אנא תנו לי כעת כך וכך לצדקה", וכאן נקב בסכום מכובד.

נענה אחד האברכים ואמר: "מדוע רוצה כבודו שאתן סכום גדול כל כך, אינני יכול לעמוד בכך, אתן רק מחצית מהסכום".

האברך השני כלל לא רצה לתת הפעם צדקה לאותו צדיק.

המשיכו השנים בדרכם והנה ארע אסון: בדרכם לבניין הכולל בו למדו, עלו במדרגות והאברך שלא זכה לתת צדקה, מעד ונפל במדרגות. הוא נפגע קשות ולאחר תקופה הלך לבית עולמו.

באותה תקופה פגש הצדיק את חברו של הנפטר, זה שנתן מחצית מן

בקיוסק. נטל את חמשת השקלים שקיבל עודף והניחם בקופה.

המוכר שראה זאת התפלא. אדם שאינו שומר תורה ומצוות שם את כל העודף שקיבל בקופה? אותו אדם הבחין בתמיהתו של המוכר ואמר לו: "זכי אינך יודע שצדקה מצילה ממוות?!"

לאחר מספר שעות, בערב, נכח אותו אדם בחתונה באולמי 'ורסאי', בו ארע האסון הנורא, שקרסה כל התקרה ורבים קיפחו את חייהם באסון ועוד רבים נפצעו.

אותו אדם סיפר לי שגם הוא היה במרכז האירוע ונפל מהקומה העליונה, אך באותו רגע צץ במוחו המשפט שאמר בבוקר למוכר - "צדקה תציל ממוות", ובאורה פלא הוא ניצל ממוות ויצא בריא ושלם.

זהו כוחה העצום של מצות הצדקה, שבכוחה להציל את האדם ממוות ממש.

דברי המדרש הנ"ל, ומספר שם מעשה נורא, באדם שהיה לו שדה ויצא לקצור את שדהו. סמוך לחלקת השדה היה ביתה של אלמנה גלמודה ושני יתומיה, שהעני היה אורח קבע בביתם, והם רעבו ללחם ממש.

משחלפו כמה ימים שלא בא כל מאכל לפיהם, יצאו האלמנה ובניה לחפש דבר מאכל כלשהו שיחיה את נפשם, וראו את בעל השדה מגיע לקצור את התבואה שגדלה בשדה. באו אליו וביקשו ממנו: הנח לנו שניקח קצת תבואה, ונחיה את נפשנו.

אך בעל השדה אטם את ליבו וקרא לעברם: לכו מכאן, לא אני אמור לדאוג לכם, ואינני מרשה לכם לקחת מהשדה שלי!

שבו אותם אומללים לביתם בידיים ריקות ולבסוף מתו כולם כתוצאה מהרעב האיום.

כמה נורא! אותו אדם יכול היה להחיות שלוש נפשות במקצת חיטים מהשדה שלו. שדה שלם נתן לך הקב"ה והתבקשת לתת ממנו מעט, רק כמה שיבולים, אך לא רצית לזכות.

הסכום שביקש מהם לצדקה וגילה את אוזנו במה שעמד מאחורי בקשת הצדקה:

"ראיתי את מלאך המוות הולך אחריכם, והבנתי כי נגזרה עליכם מיתה. רציתי לפדות אתכם בצדקה, ולכן הטלתי עליכם סכום מסוים. אולם אתם לא ידעתם כי בכך יכולים אתם להציל את נפשותיכם, והתקשיתם לעמוד בסכום. אתה, שנתת מחצית מן הסכום כפי יכולתך, ניצלת ממוות. אולם חברך סירב לתרום אפילו מעט, ולא יכולתי לגלות לו כי המוות מרחף מעל ראשו, משמים לא מרשים לי. הוא הפסיד את ההזדמנות לפדיון נפשו, ונלקח לבית עולמו בקיצור ימים ושנים!"

כמה צריך כל אדם להיזהר במוצת צדקה לעניים, לא לקמוץ את ידו, אלא לפתוח ולתת ביד רחבה, באמונה שהקב"ה משלם על כך פי כמה וכמה, וגדול כוחה של מוצת צדקה לקרוע גזרות רעות.

בספר "מעלות המידות" הביא את

כך התבטא גאון הדור, האדמו"ר רבי חיים מצאנז, שרבני אותו הדור חרדו למוצא פיו. הוא בצדקותו חשב: מה יש לי, בסך הכל מצוה קטנה, ורוצים לגזול אותה ממני? והלא זכויות היו לו בלי סוף, אך למצות צדקה התייחס בחיבה מיוחדת!

בערב סוכות, לאחר שהיה מחלק לעניים את כל הפדיונות שהיו משאירים אצלו החסידים לאחר יום הכיפורים, היה הרבי אומר: "כולם מקשטים את הסוכה במיני בדים, שרשראות וקישוטים יפים, לקים 'זה א-לי וְאֲנִיָּהוּ' (שמות טו, ב), ואני מקשט את הסוכה בצדקות שאני נותן לעניים כדי שיוכלו ליהנות ולשמוח בחג. נוי הסוכה היפה ביותר הוא - שהעניים לא יהיו רעבים בחג".

פעם בא אל רבי חיים זצ"ל אדם שעמד לפני נישואי בנו וביקש לקבל סיוע מרבו. בנו של רבי חיים מצאנז שהיה שם, הכיר באדם זה שהוא בעל אמצעים, ורמז לאביו על כך.

אותו אדם הבחין בכך, התבייש והלך. פנה הרבי לבנו והורה לו לקרא לאותו

האם נותן הצדקה עושה חסד עם העני בלבד? לא ולא! הנותן מקבל אף יותר מאשר העני. לעתים בוחר הקב"ה באדם פלוני, ומרוב אהבתו אותו שולח לו את העני כדי לזכותו ולהצילו. כמה עלינו להיזהר לא להפסיד הזדמנות שכזו!

האדמו"ר בעל ה"דברי חיים" מצאנז זצ"ל לא היה מושפע בכסף. הוא חי חיי דחקות, אבל היה מפזר סכומי כסף לצדקה בכל עת. עניים רבים, יתומים ואלמנות, חתנים וכלות, היו משחרים לפתחו, והוא היה משתדל לסייע לכל אחד ואחד. וכשלא היה בידו מה לתת, היה ממשכן את מעיל הפרווה שלו, כדי שיתנו לו הלוואה, ואת הכסף יחלק לנצרכים.

תמהו בניו: "אבא, היכן מצאנז שאדם צריך ללוות כסף כדי לתת צדקה? הרי אם אין לך, אינך מחויב לתת!".

נענה רבי חיים ואמר: "עד שכבר יש לי מצוה קלה שלקחתי על עצמי, רוצים אתם לקחת אותה ממני ולהשאיר אותי ערום ממצוות?"

למחול: אם תתן לי את כל הוצאות החתונה של בני!"

ניסה הבן לרכך את ליבו של היהודי: "אין לי אפשרות להשיג סכום כזה, אתן לך חלק ממנו."

אך היהודי עשה כהוראת רבו ולא התפשר על פחות ממלוא הסכום.

הלך הבן לאביו והתלונן על דרישתו של היהודי, אולם ר' חיים שכאילו לא ידע מכך הצדיק את הדרישה, ועודד את בנו להתאמץ כדי לזכות בסליחתו של האדם שבייש, ולסובב בפתחי נדיבים עד להשגת סכום הכסף במלואו.

כך לימדו רבי חיים כמה יש להיזהר שלא לבייש את העני, אלא לסייע ולהציע לו עזרה אפילו במסירות נפש, כפי שהיה הוא בעצמו מוסר נפשו על המצוה.

אדם מיד. הלך וקרא לו, ואז שלח הרב את בנו להביא ספר כלשהו, ובינתיים אמר הרבי לאותו אדם: "עוד מעט יגש אליך בני לבקש סליחה, ואתה אמור לו כי אינך מוחל עד ששיג עבורך את כל הוצאות הנישואין של הבן. אפילו יתן לך חצי מהסכום, אל תסכים למחול!"

משנכנס בנו אל החדר, לקחו אביו לצד והוכיחו: "בני, איך תעלה לעולם העליון? לא די שלא נתת לי לתת לו, גם בזית אותו בפני, אין לך בושתי פנים בני? מה תענה ביום דין? רוץ ובקש ממנו מחילה".

רץ לאותו אדם והתחנן בפניו שימחל לו.

"לא, איני מוחל לך", אמר האישי. "בזיון שכזה בזית אותי, אני לא מוחל בשום אופן. רק בתנאי אחד אוכל

לרפואת

תקוה בת רחל רוחאם

הרווח הגדול של נותן הצדקה

ויעשה ה' בדרך זה לב' מדות טובות הא' להשתלם אדם בעולם הזה פעלו הרע, והב' כדי שיזכה הנותן באמצעות נתינת צדקה וחסד לרעהו.

וזה הוא אומרו 'אם כסף תלוה את עמי' פירוש אם ראית שהיה לך כסף יתר על מה שאתה צריך לעצמך שאתה מלוה לעמי תדע לך שאין זה חלק המגיעך אלא חלק אחרים שהוא העני עמך, ובזה רמז כי צריך לפתוח לו משלו. ואולי כי רמז לו גם כן שלא יתנשא ויתגדל על העני בראותו כי הוא הנותן לו, והוא אומרו 'לא תהיה לו כנושה' לשון נשיאות ומעלה כי משלו הוא נותן לו. וחזר לומר כנגד ההלואה 'לא תשימון עליו וכו'".

ה"אור החיים" הקדוש עמד על השאלה, מדוע נקטה התורה בלשון ספק: "אם כסף תלוה את עמי", ולא אמרה בלשון ודאי: "כסף תלוה את עמי", שהרי האדם מצווה להלוות לחברו?

הוא ביאר, כי בכך באה התורה לומר לאדם: אם הנך רואה שיש לך ממון יותר על מה שנצרך לך לעצמך, הלוה אותו לעניים, והשתמש בו לגמילות

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך. (שמות כב, כד).

כותב ה"אור החיים" הקדוש:

"וצריך לדעת למה ידבר ה' בדרך ספק במקום ודאי? ואולי כי בא הכתוב להודיע ולהשיב גם כן לאשר ישאל השואל בראותו כי ירבה כבוד אדם בזהב לרוב ואוצרותיו מלאים הון עתק ללא צורך בו, ויאמר אדם מה הנה אוצרות זהב לאדם ללא דבר למה לא הספיק ה' לתת לו מזונותיו הצריכין ולא יהיה זה גדול מיעקב אבינו אשר שאל (ברשית כח כ) "לחם לאכול ובגד ללבוש", הן אמת כי מה שיחסר לאדם מכדי צורכו יש טעם בדבר ליסרו על עונו מה שאין כן אוצרות הון למה לאיש אין לו צורך בהם - לזה הודיע הכתוב כי הסוכב דבר הוא אותם שאינם ראויים לקבל חוקם לצד מעשיהם כי ה' בחסדו נותן שפע הצריך בריוח לכל איש ואיש די מחסורו, והיה כי יחטא אדם ואינו ראוי לקבל פרנסתו בכבוד מאל הכבוד החלק המגיעו לא יטלנו עליון אלא הרי הוא מתקבץ אל מקום אחר ותהיה פרנסתו הלז עם אדם אחר הבא לו דרך שם פרנסתו ויתפרנס בפחיתות וכביזוי כאשר גזר הגזזר בצדק.

חסדים.

מעזים להפר את העונש שה' גזר על

העני?!

אמר לו רבי עקיבא: אמשול לך משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שכעס על בנו, חבש אותו בבית האסורים וציוה שלא להאכילו ולהשקותו. אך למרות צו המלך, הלך אדם אחד, והאכיל את הנסיך והשקהו. כששמע המלך כי אותו אדם האכיל והשקה את בנו, שמח במעשהו, ושיגר לו מתנה יקרה. והרי אנחנו קרואים "בנים", שנאמר: "בנים אתם לה' אלקיכם", ולכן על אף שהבורא גזר על יהודי פלוני להיות עני, הוא שמח כאשר אנו מפרנסים אותו, ומעניק לנו מתנות.

על פי זאת מבאר ה"אור החיים" הקדוש פירוש נחמד עד מאוד.

הקב"ה גרם לאדם מסוים להיות עני,

הגמרא (בבא בתרא י ע"א) מספרת על טורנוסרופוס הרשע אשר שאל את רבי עקיבא: "אם אלוקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן?".

השיבו רבי עקיבא: כדי שאנו נפרנס אותם, ועל ידי כן תהיה לנו זכות להינצל מדין גיהנם.

אמר לו טורנוסרופוס: אדרבה, מעשה זה יחייב אתכם בגיהנם. אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו, חבש אותו בבית האסורים, וציוה שלא להאכילו ולהשקותו. אך למרות צו המלך, הלך אדם אחד והאכיל את העבד והשקהו. כששמע זאת המלך חרה אפו על שהפרו את פקודתו: והרי אתם קרואים "עבדים", שנאמר 'כי לי בני ישראל עבדים!' ואם כן כיצד הנכם

המופקד ברשותך.

עוד ניתן לכאר את הפסוק: "אם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עֲמֹךְ" - כשנותן לעני בתורת הלוואה, רק שכר המצוה נמצא איתו. אבל מה שנותן לעני בתורת מתנה, יהיה "עמך" - כל המצוה בשלמותה הולכת עם האדם ושומרת עליו.

מעשה בחסיד עני ואביון, ששתי בנותיו הגיעו לפרקן, אך לא היה לו ממון כדי להעניק להן נדוניה, רהיטים, בגדים ויתר הוצאות החתונה. פנה החסיד לרבו, והשיח בפניו את צרותיו. האדמו"ר הרהר לרגע קט, ולאחר מכן אמר: "לך לעשיר פלוני, ואמור לו כי מבקש אני שיתן לך את עשרת אלפי הרובלים שלי המופקדים ברשותו. ולאות כי אמת דיברת, אתן בידך

כיון שעליו לתקן את עצמו בעקבות עברה מסוימת שנכשל בה. יחד עם זאת, ה' יתברך העניק לאדם אחר עושר, כדי שיוכל להשתמש בממון שקיבל כדי לצבור זכויות לעולם הבא. אך למעשה חלק מהעושר שניתן לעשיר, שייך לעני עוד קודם הנתינה. וכאשר העשיר מעביר לעני את חלקו, שתי הנשמות באות על תיקונן יחדיו.

עוד ניתן לפרש, כי התורה באה לומר לאדם, שכאשר אתה מלוה לעני, אל תחשוב כי זהו הממון שלך, אלא "אם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עֲמֹךְ" - הכסף הזה כבר שייך ל"עני" ונמצא "עמך" רק בתורת פיקדון. הקב"ה עשה אותך עשיר, כדי שתוכל להעניק מכספך לזולת. אומנם על פי חשבונות שמים נגזר עליו להיות עני, ועליך להיות עשיר, אבל למעשה הכסף שאתה נותן לו, הוא כסף שלו

לעילוי נשמת

ר' יצחק ז"ל בן נעימה תחי'

החסיד עשה כמצות רבו ופנה עם המכתב ליהודי השני שלא היה בעל אמצעים. כאשר הלה שמע כי האדמו"ר ציוה עליו לתת לעני עשרת אלפים רובל, מיהר למכור את חנותו, שבר חסכונות, אסף כספים, ונתן לעני את מלוא הסכום בלי להחסיר פרוטה, כשהוא מכריז: "אם הרבי אמר, צריך לקיים!"

לא עברו ימים רבים, והעשיר שלא קיים את בקשת האדמו"ר, הפסיד את כספו, וירד כליל מנכסיו. ואילו אותו יהודי פשוט, אשר מכר את חנותו, וקיבץ מכל הבא ליד כדי למלא את בקשת הרבי, עשה חיל בעסקיו, והפך תוך תקופה קצרה לעשיר גדול.

המעשה המופלא נודע ברבים ועורר פליאה עצומה. אולם כאשר נשאל האדמו"ר לפשר הדברים, הוא השיב בפשטות: "בעת שנשמתי עמדה לרדת לעולם, נגזר עלי להיות עשיר. אך אני עמדתי מנגד, וטענתי כי אינני יודע כלל אם אוכל לעמד בניסיון העושר, ולכן ביקשתי להעביר למישהו אחר את הממון שנגזר עלי."

מכתב המאשר את הדברים בחתימת ידי".

הלך החסיד אל העשיר, מסר לו את בקשת הרבי, והציג בפניו את המכתב הכתוב והחתום. הגביר קרא בחופזה את השורות, והפטיר: "מה רוצה האדמו"ר ממני? מהיכן אביא לך סכום כל כך גדול? הנה לך אלף רובל, גם זה סכום מכובד בהחלט!".

אבל החסיד, שהאמין במצות רבו ללא עוררין, אמר לעשיר בתוקף: "האדמו"ר אמר לי לקחת מידך עשרת אלפים רובל. אם אינך רוצה לקיים את בקשתו ככתבה וכלשונה, אעזוב את ביתך בלי ליטול פרוטה!".

כאשר ראה החסיד כי העשיר עומד על שלו, עזב את הבית כלעומת שבא, חזר לרבו, וסיפר לו את אשר אירע. האדמו"ר שמע את הדברים והגיב בקצרה: "הוא לא רוצה? אין דבר! לך ליהודי פלוני ואמור לו כי אני מבקש שיתן לך את עשרת אלפי הרובלים שלי המופקדים ברשותו. ולאות כי אמת דיברת, אתן בידך מכתב המאשר את הדברים בחתימת ידי".

ביקשתי ממנו להניף תרומה להחזקת הישיבה, הוציא האיש את ארנקו, שלף שטר בודד בן מאה דולר, וביקש: "כבוד הרב, ברך אותי שתוך שנה יהיו לי מאה מיליון דולר!".

האיש לא הסתפק בחמישים מיליון הדולרים שברשותו, ורצה פי שניים. כל זאת בעוד שלצרכי מצוה הסכים לתת לא חומש ולא מעשר, אלא מאה דולר בלבד. באותה שנה הוא השקיע את כספו בהשקעות כושלות, וכל נכסיו ירדו לטמיון.

לעומת זאת, ישנם בעלי ממון התורמים סכומים מכובדים ביד נדיבה ומעניקים אלפי דולרים לכל דבר מצוה. וכשאתה אומר להם "תודה רבה", הם עונים לך: "על מה תודה? הרב עושה לנו טובה בכך שהוא מקבל מאיתנו, הרב מזכה אותנו!"

כך נוהג אדם המבין כי הכסף אינו שלו אלא רק מופקד בידו, כפי שביארנו את הפסוק: "אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי", כי הממון אינו ברשות האדם אלא נתון בידו למען עם ישראל!

בקשתי התקבלה, ומשמים הודיעו לי כי הכסף האמור להיות ברשותי, יופקד בידי עשיר פלוני, אשר אליו שלחתי לא מכבר את היהודי שלא היה בידו ממון להשיא את בנותיו. אך כאשר אותו עשיר כפר בפיקדון, והודיע כי אינו מוכן לתת את כספו לצדקה, ביקשתי משמים שיעבירו את הפיקדון לידי אדם אחר שליבו פתוח לצרת רעהו, ומוכן לתת לצדקה בלי חשבונות ותהיות. כך אירע שבזמן קצר הפך העשיר לעני, ובעל הצדקה הפך לעשיר!".

מוסר ההשכל הנלמד מסיפור זה הוא, שכאשר אדם נותן צדקה, הוא אינו נותן משל עצמו, אלא רק מעביר את הכסף שהיה אמור להגיע בלאו הכי לידי זולתו. וממילא אין כל סיבה לאדם לחשוש כי הוא מפסיד, חלילה, דבר מה בעת שהוא מוזיל מהונו לצדקה.

פעם נסעתי לחו"ל, ופגשתי יהודי עשיר, שהונו הוערך באותה תקופה בחמישים מיליון דולר. כאשר

לשלוז כמה שיותר חבילות

לבינתו של החפץ חיים, ותדהמה אחזה בו. "המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו".

בינתו של החפץ חיים, גדול העולם, ששמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, היה פשוט בתכלית הפשטות, ובתוכו היו בסך הכל שולחן רעוע, כיסא שכמעט ונשבר, ומיטה ישנה נושנה.

לא הצליח העשיר להתאפק, ושאל את החפץ חיים, "רבנו, אינני מבין, זה הבית שכבודו גר בו?"

השיב לו ה"חפץ חיים" בחיוך ואמר: "אמור לי, בבואך הנה התאכסנת באכסניה פשוטה, לא היו שם ספות מפוארות ולא מיטות נוחות, מדוע לא השתמשת בכסף שלך לקנות רהיטים נוחים ויקרים בזמן שהותך בראדין?"

"באתי לכאן בסך הכל בתור אורח לכמה ימים", ענה העשיר, "ולכן אין טעם שאשקיע בחדרי שבאכסניה, אך ביתי שבפריז מפואר הוא עד מאוד, ובו אני משקיע רבות".

"גם אני אורח בעולם הזה", אמר ה"חפץ חיים", "ולכן איני משקיע

ואלה המושפטים אשר תשים לפניהם. פי תקנה עבד עברי יש שנים יעבד ובשבועת יצא לחפשי חנם (שמות כא, א-ב).

"עברי" הוא מלשון עובר מן העולם. העולם הזה חולף, וכל זמן שיש בנו את הכח, "כל זמן שהנשמה בקרבי", עלינו לעמול ולהתייגע, ולחטוף עוד ועוד מצוות ומעשים טובים שעליהם נקבל שכר בעולם האמת, עולם הנצח, "וְשָׁם יְנוּחוּ יִגְיעֵי כַח" (איוב ג, טז).

מסופר על רבנו ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל, שלעת זקנותו יצא שמו בכל העולם, ואנשים מכל קצות תבל השכימו לפתחו כדי לקבל את ברכתו.

אחד העשירים הגדולים בפריז החליט אף הוא להגיע לראדין ולקבל את ברכתו של ה"חפץ חיים". לשם כך שכר חדר באכסניה למספר לילות, כדי שיוכל להתגורר שם, עד שיגיע זמנו להיפגש עם ה"חפץ חיים".

כשהגיע היום המיוחל נכנס העשיר

נוכח לצערו לגלות שמרוב שהשמין מאכילת הענבים הטעימים, אינו יכול שוב לצאת דרך החור הקטן.

מה עשה? צם שלושה ימים נוספים, ויצא מהחור במהרה, מהפחד ומהחשש שמא יראוהו הבעלים ויהרגוהו.

כשיצא השועל פתח פיו ואמר: "כרם כרם, כמה ענבים טובים וטעימים יש בך, אך מה תועלת יש לי ממך? הלא רעב נכנסתי אליך, ורעב יצאתי ממך, בדיוק כפי שהייתי קדם לכן, 'עָרֵם יִצְאָתִי מִמְּטָן אֲמִי וְעָרֵם אָשׁוּב שָׁמָּה' (איוב א, כא)."

ואם תשאל: מה היה על השועל לעשות כדי שבכל זאת יוכל ליהנות מהענבים? - היה עליו להיכנס לכרם, לזרוק ולהוציא את אשכולות הענבים מחוץ לגדר, ואז יכול היה לצאת החוצה ולאוכלם בעונג ובשמחה.

זה המשל, והנמשל: משימתנו בעולם הזה היא - "לשלוח" כמה שיותר "חבילות" של מצוות ומעשים טובים לדירת הקבע שלנו בעולם הבא, לשלוח עוד ברכה בכוונה, עוד תפילה

ב'אכסניה' הזמנית שלי כאן, בעולם הזה החולף, אלא משקיע אני את כל כוחותי ומרצי בבנין דירתי בעולם הבא, שתהיה גדולה ומפוארת."

המשיך ה"חפץ חיים" ואמר: ואם תשאל כיצד עושים זאת, אסביר לך זאת במשל המובא בדברי רבותינו (קהלת רבה ה, יד):

השועל, שהוא פיקח שבחיות (ברכות סא ע"ב), היה פעם רעב מאוד, וחיפש דבר מאכל להשביע את רעבונו. והנה ראה לפניו כרם ענבים, ובתוכו ענבים עסיסיים ובשרניים. הסתובב סביב סביב כדי לחפש פרצה בגדר הכרם, ומקום להיכנס, ומצא פרצה בשולי הגדר. ניסה להיכנס דרכה אך דא עקא, החור בגדר היה קטן מדי בעבורו.

מה עשה השועל? החליט לצום שלושה ימים. כך ירזה ויוכל להיכנס לכרם דרך החור.

לאחר שכחש בשרו של השועל מחמת הצום, הצליח להידחק פנימה, לתוך הכרם, שם אכל מהענבים לתאבון, אך לאחר שסיים לאכול ורצה לצאת,

(אבות ו, י): "בשעת פטירתו של אדם, אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, שנאמר (משלי ו, כב): 'בְּהִתְהַלֵּקָה תִּנְחָה אֶתָּה; בְּשֹׁכְבָה תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹת הִיא תִּשְׁיַחֲדָה'."

ואמירת תהילים מעומק הלב, ועוד מעשה צדקה וחסד, ומעל הכל, וכנגד כולם עוד כמה דקות של לימוד התורה הקדושה. כך זוכים אנו לבנות את הארמון שלנו בעולם הבא.

אלו הדברים היחידים שילוו אותנו לעולם האמת, וכפי ששנו רבותינו

מתן בסתר

מְכַשׁוֹל', וגורם קללה לעצמו". אולם אם ברצונך לתת צדקה "אֶת הָעֲנִי", כלומר לעני, עשה זאת "עֲמֹה" - בינך לבינו, בלי לגרום לו בושה יתרה במתן צדקה בפרהסיא. על זאת אמר הכתוב: "מִתֵּן בְּסֵתֵר יִכְפֶּה אָף" (משלי כא, יד).

ככל שיותר אנשים רואים את מעשה הצדקה ובושתו של העני גדלה, כך פוחתת מעלת המצוה.

הגמרא (כתבות ס"ז ע"ב) מספרת על מר עוקבא, שבשכנותו היה דר עני חסר פרוטה. בכל יום היה רגיל מר עוקבא

אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עֲמֹה (שמות כב, כא).

רבנו עובדיה יוסף זצ"ל היה רגיל תמיד לדרוש פסוק זה כך [ובספרו "יביע אומר" (חלק ז חושן משפט סימן ז) הביא ביאור זה בשם ה"עיון יעקב"]:

"אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה" - כשאתה בא לקיים מצוות גמילות חסדים ולהלוות מעות לחברך, עשה זאת "אֶת עַמִּי", כלומר בפני שני עדים. כפי שפסק השולחן ערוך (חושן משפט סימן ע סעיף א) שאסור להלוות בלא עדים, "וכל המלוה בלא עדים, עובר משום 'לִפְנֵי עֵינַי לֹא תִתֵּן

לאות. מר עוקבא ורעייתו נמלטו במרוצה עד שראו תנור גדול, ונכנסו להסתתר בתוכו.

המעשה אירע מספר רגעים לאחר שגרפו את הגחלים מן התנור הבוער, שעדיין שמר על חומו. מר עוקבא חש בחום התנור ברגליו שנחרכו, והחל לקפוץ, בשעה שרעייתו עמדה בנחת, ובאורח פלא לא חשה בחום התנור כלל. אמרה אשת מר עוקבא לבעלה: "הנח את רגליך על רגלי, וכך תנצל מחום התנור הלוהט!"

לאחר מעשה חלשה דעתו של מר עוקבא, שרק בו שלט חום התנור ואילו רעייתו לא חשה בדבר. סבר מר עוקבא כי רעייתו גדולה ממנו במעלתה, שהרי היא ניצלה בדרך נס בשעה שרגליו נחרכו. ניחמה אותו הרעייה ואמרה: "זכותי גדולה מזכותך" היות ואתה מעניק לעניים

להשליך לבית שכנו האביון ארבעה זוזים דרך חרך ציר הדלת.

העני לא הבין מהיכן מופיע הכסף. אולי הקב"ה שולח מלאך משמים, אולי אליהו הנביא יורד ממעל ומניח את המטבעות. החליט העני להמתין בביתו ולראות מיהו הזורק לו את הכסף דבר יום ביומו.

באותו יום התעכב מר עוקבא בבית המדרש, ועקב כך יצאה רעייתו לקראתו, ופגשה אותו בדרכו. כאשר הגיעו השנים לבית העני, הושיט מר עוקבא את ידו והשליך את ארבעת הזוזים פנימה, כמנהגו מימים ימימה. באותו רגע הגיח העני מביתו, וביקש לראות מי האיש הגומל עמו חסד בדרך קבע. מר עוקבא ואשתו הרבנית ראו את הדלת נפתחת, ופתחו בריצה, כדי ששכנם לא יראה אותם ויתבייש, אולם העני החל לרדוף אחריהם ללא

עצמם, ומסרו את נפשם בכניסה לתנור הלוהט?

משיבה הגמרא: "נוח לו, לאדם, שימסור עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים". מוטב היה למר עוקבא ורעייתו להפיל את עצמם לתוך התנור היוקד, ובלבד שאותו עני לא יתבייש, כאשר יגלה כי שכנו הוא הזורק לו בכל יום את ארבעת הזוזים.

מזאת ניתן ללמוד עד כמה גדולה מעלת הנותן צדקה בסתר.

מטבעות כסף שאותם עליהם לקחת לשווקים, לרכוש מצרכי מזון, ולהכין לעצמם סעודה. לעומת זאת, אני נמצאת כל הזמן בתוך הבית, וכאשר עניים מקישים על הדלת, אני נותנת להם לחם, בשר ומיני מזונות הראויים לאכילה, וכך הם יכולים לאכול מיד בלא כל טרחה. לכן רגלי נותרו שלמות, כיון שהצדקה שלי יותר שלמה!.

שואלת הגמרא: "ומאי כולי האי?" מדוע סיכנו מר עוקבא ואשתו את

רגישות והתחשבות בזולת

ההכנות וההתקדשות לקראת מתן תורה, ואילו פרשתנו התמקדה בעיקר במצוות שבין אדם לחברו.

אומנם באמת, כבר בעשרת הדיברות עצמן מצאנו התייחסות לשני סוגי המצוות, אלו שבין אדם למקום ואלו שבין אדם לחברו. חז"ל (קידושין לא ע"א) אמרו: "מאי דכתיב (תהלים קלח, ד): 'יודוך ה' כל מלכי ארץ פי נשמעו אמרי

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כא, א).

פירש רש"י: "כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני, אף אלו מסיני".

יש שביארו, שבפרשה הקודמת, פרשת יתרו, התייחד הדיבור ביתר שאת על עניינים שבין אדם למקום,

שבין אדם לחברו, כי למי שאין אלוקים - אין דין ואין דיין, והוא יכול לעשות ככל העולה על רוחו, והם מפרשים אותן בצורה מעוותת, שכביכול הקב"ה "דואג לעצמו".

אבל גם הם עומדים פעורי פה לנוכח הדיברות האחרונות, העוסקות בכיבוד הורים, בכבוד שצריך להעניק כל איש לזולתו, ובמערכת החוקים השומרת על הבריות, ומאפשרת להם לחיות טוב יותר בעולם [לא תגנוב, לא תרצח, לא תחמוד], ומתוכן הם מבינים שהקב"ה אכן דואג לתועלת העולם ולקיומו.

אנחנו, בני אברהם יצחק ויעקב, יהודים מאמינים בני מאמינים, לא צריכים "ללמד סנגוריא" על הקב"ה. אנחנו יודעים שגם הדיברות הראשונות, העוסקות באמונה בהשי"ת, ניתנו לתועלת שלנו! אילו חיים נפלאים יש

פי'ה? 'מאמר פיך' לא נאמר, אלא 'אמרי פיך', בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות כ, ב-ג): 'אֲנֹכִי וְלֹא יִהְיֶה לְךָ', אמרו אומות העולם: לכבוד עצמו הוא דורש. כיון שאמר: 'פַּדְּ אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ', חזרו והודו למאמרות הראשונות. רבא אמר, מהכא (תהלים קיט, ס): 'רֵאשׁ דְּבַרְךָ אֲמֵת', ראש דברך ולא סוף דברך? אלא, מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת".

הדיברות האחרונות, העוסקות במצוות שבין אדם לחברו - הם אלו שנתנו את החוזק לדיברות הראשונות. מתוכן הסיקו אומות העולם שהקב"ה לא דאג לטובת עצמו, אלא דאג לטובת העולם.

הגויים מסתכלים על כמה מצוות בודדות שהן היסודות של העולם, שהרי בהיעדר אמונה בבורא עולם, לא ישמרו הבריות גם את המצוות

לעילוי נשמת

רחל רוחאם (לילה) בת נרקים ז"ל

ש"פעמים אין לו אלא כר אחת, אם שוכב עליו בעצמו - אינו מקיים 'פִּי טוֹב לוֹ עֲמָךְ', ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו - זו מידת סדום, נמצא שעל כורחו צריך למסור לעבדו, והינו אדון לעצמו".

בצורה כזאת, עם התייחסות שכזאת - יוכל העבד להשתקם, ולהתחיל לבנות לעצמו חיים חדשים, חיים של התחשבות בזולת, דאגה לזולת, ושוב לא ישלח ידו בגנבה.

מה יש לקב"ה מזה? מה ה"רווח" שלו מזה? כלום! הרי זו עדות ברורה כי הוא נתן את התורה לטובת הבריות, לטובת העולם, ולא חלילה "לכבוד עצמו הוא דורש".

כך ממשיכה הפרשה ועוברת לעוד ועוד מצוות שבין אדם לחברו, שהמכנה המשותף לכולן הוא הדאגה לזולת, ההתחשבות ברגשותיו ובצרכיו, וההמנעות מלגרום לו כל עוול או נזק.

סיפר מרן הרב שך זצ"ל, שבצעירותו

ליהודי שחי עם אמונה, משליך על ה' יהבו ויודע שהקב"ה הוא הזן והמפרנס אותו, ודואג לכל מחסורו. עבורנו האמונה היא הבסיס לקיום האדם ולקיום העולם.

הפרשה פותחת בדיני עבד עברי. מפעים לראות איך התורה הקדושה מתיחסת אליו, עד כי קשה להאמין שבעצם מדובר כאן על אדם שפל שגנב, נתפס ואין בידו לשלם, ובית דין מוכרים אותו כדי שירוויח כסף ויוכל לשלם את גנבתו. התורה מצוה את האדון שקנה אותו, לדאוג לא רק לעבד בעצמו, אלא גם לאשתו ולילדיו, ולפרנס גם אותם.

חז"ל (קידושין כ ע"א) דרשו על הכתוב (דברים טו, טז) "פִּי טוֹב לוֹ עֲמָךְ" - "עֲמָךְ במאכל ועֲמָךְ במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקייה, והוא אוכל פת קבר, אתה שותה יין ישן, והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכין, והוא ישן על גבי התבן. מכאן אמרו: כל הקונה עבד עברי, כקונה אדון לעצמו". והתוספות הביאו בשם הירושלמי,

רבי איסר זלמן שהבחין בתמיהתו של הרב שך הסביר: "אשתי מעסיקה בבית אשה אלמנה בתור עוזרת בית, כדי שתהיינה לה כמה פרוטות למחיתה. כשעליתי הביתה שמעתי מאחורי הדלת את האשה האלמנה שרה. מיהרתי לעזוב את המקום, משום 'קול בְּאִשָּׁה עֲרוּה'.

כעבור כמה דקות נסיתי שוב לעלות הביתה, אך כשהגעתי לפתח הבית, שמעתי שהיא עדיין שרה, ועל כן מיהרתי שוב לרדת.

"כעת נמתין כאן ביחד עוד כמה דקות ונשוחח בדברי תורה, עד שזו תסיים את עבודתה ושירתה, ורק אז אכנס הביתה".

שאל הרב שך: "הלא יכולת להיכנס הביתה, ובאותו הרגע שהיא היתה

היה מתלווה לדודו, הגאון הגדול רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל "אבן האזל", שלימים עלה לארץ ישראל, התיישב בירושלים, וכיהן כראש ישיבת "עץ חיים".

מטרת הליווי היתה כדי ללמוד מהליכותיו והנהגותיו, ומוכן מאליו כי בזמן ההליכה המשותפת הם לא דיברו מעולם דברי חול, אלא עסקו בתורה, וקיימו בעצמם "וְדַבְּרְתֶּם בָּם... וּבְלִבְתֶּךָ בְּדַרְךָ" (דברים 1, 1).

יום אחד, ליוה הרב שך זצ"ל את רבי איסר זלמן לביתו. והנה הוא רואה שרבי איסר זלמן עולה לביתו, וכעבור שניות מעטות יורד בחזרה. לאחר שהמתין כמה דקות, עלה שוב לביתו, אך גם הפעם ירד כעבור שניות מעטות.

מעניין מאוד לשמוע את תגובתם של גדולי ישראל, עד כמה ליבם רגיש לזולת. אין זה אלא פירות העמל והגייעה שלהם על זיכוך מידותיהם האציליות. וכה היו דבריו: "חס וחלילה! הרי זה עונג שבת של הילדות הקטנות האלו, לקפוץ בחבל. כלום אגורם להן לבטול עונג השבת, ולו לכמה שניות?!"

אנחנו, לדאבוננו הרב, איבדנו את הרגישות לרגשות הזולת. וכי יעלה על דעתנו לא להיכנס הביתה כדי לא להפריע לאשה האלמנה משירתה? וכי יעלה על דעתנו להמתין ברחוב עד שילדות תסיימנה את משחקן?

זוהי עבודת המידות שדורשת מאיתנו התורה הקדושה.

מערכת המצוות שבין אדם לחברו נועדה כדי שנפתח באמצעותן, את המידות הטובות הללו, של רגישות והתחשבות בזולת.

לגאון החסיד רבי משה קלירס זצ"ל, רבה של טבריה וממורי ההוראה הגדולים והמפורסמים בעיר, היה

מבחינה בכניסתך היא היתה מפסיקה לשיר?"

הזדקף רבי איסר זלמן וקרא בפליאה: "בשום אופן לא אנהג כך! הלא היא אשה אלמנה, והשירה הזו שהיא השתפכות הנפש, נוסכת בה שמחה והרגשה טובה. כלום יעלה על הדעת שאכנס הביתה, ואגרום לה להפסיק לשיר?"

וגם זה פסוק מפרשתנו (כב, כא): "כָּל אֶלְמָנָה וַיְתוֹם לֹא תַעֲנוּן".

באחת השבתות חזר רבי משה לזין זצ"ל, רבה של נתניה, שהיה גאון, צדיק וחסידא קדישא, מבית הכנסת לביתו. באותו רחוב לא נסעו מכוניות בשבת, וילדות ניצלו את הכביש הריק, ושיחקו לכל רוחב הרחוב בחבל. לא ניתן היה לעבור ברחוב מבלי לעצור את משחקן.

אחד ממלווי, שהבחין כי הרב ממתין בסבלנות בצד הרחוב, שאל אותו: "האם כבוד הרב מעוניין שאגש אליהן, ואומר להן לעצור את משחקן לכמה שניות, עד שהרב יעבור?"

בקשיים להשיג עבור העובדים את משכורתם - אנחנו לוקחים הלוואות לצורך כך. ואף הרב, שנחשב לעובד, ימשיך לקבל את משכורתו בזמן".

נענה הרב ואמר לו: "אף על פי כן, ולמרות כל מה שאמרת, איני מעוניין לקבל משכורת, עד שיקבלו כול האברכים בכולל".

ראש חודש הגיע, והרב קלירס, כמו יתר האברכים, לא קיבל את משכורתו.

כעבור שבועיים פנתה אליו אשתו ושאלה אותו: "עברו שבועיים, ולא קיבלנו משכורת. הצטבר חוב במכולת, ועלי לעשות עוד כמה קניות נצרכות, מה נעשה?".

ענה לה הרב: "אנחנו סובלים בסך הכל שבועיים. ישנם אברכים בכולל, בעלי משפחות ברוכות ילדים, בלי עין הרע, שסובלים כבר ארבעה חודשים. האם את יכולה לדמיין מה הם עוברים? מה נשותיהן אומרות להם על החוב שהצטבר אצלם במכולת, ועל קניות הכרחיות, קיומיות, שעליהן לעשות? איך נוכל להרשות לעצמנו

"כולל אברכים". לכולל היו כמה אנשים "חברי הוועד" שהיו מגייסים מנדיבי עם את התרומות להחזקת הכולל. רבי משה קלירס בעצמו לא היה אחראי על גיוס הכספים, ותפקידו היה להנהיג את הכולל מהבחינה הרוחנית ולמסור שיעורים לאברכים הלומדים בו.

הכולל נקלע לקשיים כספיים חמורים, ובמשך תקופה של ארבעה חודשים לא שילמו לאברכים את המלגה החודשית. אלא שילמו רק לעובדים ש"חייבים" לשלם להם, ובתוכם שילמו גם לרב את משכורתו.

הרב לא ידע מהעניין, וכשנודע לו הדבר, קרא לחבר הוועד הראשי ואמר לו: "מכאן ולהבא אינך נותן לי משכורת אלא רק לאחר שאתה נותן לאברכים את מלגתם החודשית!".

השיב לו הגבאי: "כבוד הרב נחשב ל'עובד', ולכל העובדים אנחנו חייבים, על פי חוק, לשלם משכורת חודשית. יתרה מכך, עיכוב בתשלום לעובדים כרוך באיסור 'בל תלין' כפי שאמרה תורה (ויקרא יט, ג): 'לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר אִתְּךָ'. משום כך, גם אם אנחנו נתקלים

באה הדרישה: "וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ כָּמוֹךָ".
(יקרא יט, יח).

וכדי להגיע לכך, אמרו רבותינו במשנה במסכת אבות (פרק ב משנה ד): "ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו". כל אדם צריך להציב מראה מול פניו, להביט בה ולבדוק כיצד הוא היה מתנהג לו היה נמצא במקומו של חברו? כיצד הוא היה מרגיש? למה הוא היה מצפה? מה היה מפריע לו? וכך בדיוק ינהג כלפי זולתו.

"וְאֶהְבֶּתְּ לְרַעֲךָ" - איך מגיעים לאהבת הזולת? "כָּמוֹךָ"! תעמיד את עצמך במקומו ותתנהג איתו בדיוק כפי שהיית רוצה שיתנהגו איתך.

לקבל משכורת, בעוד שהם נאנקים וסובלים?"

כמובן, הרבנית לא יכלה להוסיף ולדבר מילה. אי אפשר להתווכח עם לב שכזה.

אומנם כל המצוות של התורה הן גזרת מלך, אבל ברובן הגדול הן דורשות מאיתנו התחשבות: התחשבות בזולת, התחשבות ביתום, התחשבות בעני, התחשבות באשה, התחשבות בלומדי תורה וכדומה. המוח חייב להיות עסוק תמיד ב-"מה השני מרגיש" ולא ב-"מה אני מרגיש", ומכאן

ניתן להקדיש את העלון לברכה, הצלחה
זיווג הגון, רפואה שלימה
או להבדיל, לעילוי נשמה
לפרטים: 02-5000455
orhachaim4@gmail.com

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 500502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות
ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ריקאם הי"ו,
ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,
אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, מיכל בת אסתר הי"ו,
התנוקת נטע בת ג'והנה הי"ו

ולעילוי נשמת:
מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל,
תמר בת רגינה ז"ל, רחל בת נג'ומה כוכבה ז"ל, לאה בת פנינה ז"ל,
מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל, אילן בן מוזל ז"ל,
יעקב בן ברטה ז"ל, יהונתן בן מרים ז"ל, יוסף בן ציונה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.